

„Felébredt a haladás igaz barátaiban az a vágy, hogy végre egy igazi, teljes, országos kiállítás rendezessék” – Az 1885-ös Budapesti Országos Általános Kiállítás ^[1]

1885-ben nagyszabású kiállítást rendeztek a Városliget területén, amely a 19. századot, s különösen az annak második felét jellemző kiállítások sokaságában, leginkább pedig a millenniumi kiállítás árnyékában háttérbe szorult, sőt feledésbe merült. Legtöbbször csupán az Ezredéves Kiállítás főpróbaként szokták említeni, holott éppen ez volt nagy teljesítmény: úttörő munka a korábbi hazai előzményeket minden tekintetben többszörösen felülmúló kiállítás szervezése, valamint a városligeti területrendezés és építkezések terén.

Az 1885-ös Országos Általános Kiállítás szervezőinek célja Magyarország gazdasági, kulturális, művészeti haladásának a lehető legteljesebb bemutatása volt. A kiállított tárgyak, a kiállítási terület, az ott emelt száznál több kisebb-nagyobb pavilon nyújtotta összhatás és a kapcsolódó számos kongresszus mellett ezt szolgálta a helyszínválasztás is. Az 1870-es évek kecskeméti, szegedi és székesfehérvári kiállításainak tanúsága szerint ugyanis egy vidéken rendezett kiállítástól aligha remélhették, hogy országos képet adjon, így egy fővárosi, nagyobb, szervezettebb kiállításra volt szükség. Ezzel együtt Budapest is megmutathatta fejlődését mind a külföldi, mind a vidéki látogatók számára. S bár e budapesti kiállítás létrehozásának gondolata már az 1860-as évek végén megszületett, az 1873-as bécsi világiállítás további jelentős motiváló erő lehetett a fővárosnak és az ország gazdaságának hasonlóan monumentális formában történő szerepeltetésére. Egy korabeli tájékoztató szerint „*felébredt a haladás igaz barátaiban az a vágy, hogy végre egy igazi, teljes, országos kiállítás* [popup title="rendezessék" format="Default click" activate="click" close text="Uo. 15–16., 22–26."]. Fővárosi kalauz és tájékoztató mindenki számára. Szerk. GELLÉRI MÓR. Bp., 1885 (a továbbiakban: GELLÉRI: 1885a), 96.”.

A kiállítást fél év leforgása alatt – május 2. és november 4. között – csaknem kétfélmillióan [popup title="látogatták meg" format="Default click" activate="click" close text="Hivatalos jelentés a Budapesti 1885-ki Országos Általános Kiállításról. I–IV. Szerk. KELETI KÁROLY. Athenaeum, Bp., 1886 (a továbbiakban: KELETI: 1886), I. (A Budapesti 1885-ki Országos Általános Kiállítás főjelentése) 79–84. "]. Köztük számos vidéki és külföldi vendég szerzett benyomást ezen keresztül az országról, gazdasága fejlettségéről, és ismerte meg a fővárost. Megnyitóján – amelyen több ezer fős tömeg gyűlt össze – a fővédnök, *Rudolf trónörökös főhercegen* kívül az uralkodó, *Ferenc József* is jelen volt. Később mindkettő többször [popup title="visszatértek" format="Default click" activate="click" close text="Uo. 15–16., 22–26."]. A kiállítók száma csaknem elérte a [popup title="12 ezret" format="Default click" activate="click" close text="Uo. 59."]. a költségek pedig a 3 500 000 forintot is [popup title="meghaladták" format="Default click" activate="click" close text="Uo. 140."]. (Az összehasonlítás érdekében érdemes megemlíteni, hogy az addigi legnagyobb magyarországi kiállításon, 1879-ben Székesfehérváron a kiállítók száma nem érte el a 3300 főt, a látogatóké 97 ezer volt, a költségek pedig hozzávetőleg 33 ezer forintot [popup title="tettek ki" format="Default click" activate="click" close text="GELLÉRI MÓR: A kiállítások története, fejlődése és jövődöbeli rendszeresítése. Dobrowsky és Franke, Bp., 1885 (a továbbiakban GELLÉRI: 1885b), 70–73., 175–179."].)

E tények igazolják, hogy az 1885-ös kiállítás teljesítménye méltánylást érdemlő, s ugyanezt a benyomást keltik a szervezői munkát és az előkészületeket illetően az írásos források, amelyekből kirajzolódik a kiállítás létrejöttének hosszú, [popup title="rögös útja" format="Default click" activate="click" close text="A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrzött, 1885-ös kiállításra vonatkozó iratanyag a szervezés különböző szintjein közreműködő intézményekhez, bizottságokhoz fűződik: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (a továbbiakban: MNL OL) K 167 Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériumi Levéltár Elnöki osztály; MNL OL K 678 Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériumi Levéltár – Az 1885. évi Budapesti Általános Kiállítás Országos Bizottsága – Központi Iroda; MNL OL P 1699 Országos Magyar Iparegyesület; MNL OL P 1404 – Az 1885. évi Országos Kiállítási Bizottság."].

E hosszú folyamat hazai előzményeit keresve érdemes a reformkori egyetemes tevékenységhez visszanyaradni. Az 1830-as évektől az Állattenyésztő Társaság, majd utódja, a Gazdasági Egyesület révén megkezdődtek az állatkiállításokkal és vásárokkal egybekötött gépbemutatók, próbák, valamint [popup title="terménykiállítások" format="Default click" activate="click" close text="GALGÓCZY KÁROLY: Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület. In: Gazdasági egyesületek monográfiái. Az 1896-ik évi Ezredéves Országos Kiállítás alkalmából. Bp., 1896, 49–65. "]. Az ipar érdekeit képviselve pedig az 1841-ben alapított Iparegyesület alkalmazta a kiállítási formát. Az egyesület tagjai a magyar ipar elmaradottságának felszámolását tűzték ki célul, s ennek egyik eszközeként fogták kiállítások szervezésébe, amelyben egyébként *Kossuth Lajos* kulcsszerepet vállalt. Az 1842-es első országos körü iparmű-kiállítás révén az egyesület az ipar aktuális helyzetét igyekezett felmérni, erősségeit és hiányait kirajolni. Az újabb – 1843-ban és 1846-ban rendezett, illetve az egyesület elképzelései szerint háromévente rendezendő – kiállítások segítségével az időközben végbement fejlődést kívánták nyomon követni. A kiállításoknak részük volt az iparosok közti verseny felélesztésében, amelyet érme, oklevelek, elismerések megítélésével ösztönöztek. Ezen kívül vásárként is működtek, hiszen eladásra, üzleti kapcsolatok létesítésére is [popup title="alkalom nyílt" format="Default click" activate="click" close text="Lásd MNL OL P 1073 Iparegyesület."].

A negyvenes évek második felére egészen felélénkült a kiállítási kedv Magyarországon. Természetesen mindez nem példa nélkül történt, hiszen Európa városai ekkorra már sorra rendezték a különféle kisebb-nagyobb kiállításokat. Azonban csaknem egy időben az 1851-es első, londoni világiállítás megrendezésével, az Iparegyesületet feloszlatták, működése mintegy másfél évtizedre szünetelt. Eközben a világiállítások szinte egymást érték, s nem csak a kiállítók, de városok, nemzetek versengtek egymással, egyre nagyobb teret engedve a szenzációnak, látványosságnak és szórakoztatásnak, amelyet utóbb sokan kritikával illettek. Nemcsak a szervező államok, de a szerepelni szándékozók részéről is nagy anyagi áldozattal, ám aránytalanul kis haszonnal járt a részvétel, így aztán néhány évtized múltán megszólaltak a bíráló hangok, amelyek a hazai iparra nézve nagyobb előnnyel járó országos kiállítások mellett [popup title="foglaltak állást" format="Default click" activate="click" close text="GELLÉRI: 1885b, 201–208.; RÁTH KÁROLY: A magyar iparkiállítások múltban és jövőben. A Budapesti rendezendő országos kiállítás tervezetével. Bp., 1881 (a továbbiakban RÁTH: 1881), 1–5."].

A kiegyezést követő újjáalakulása után az Országos Magyar Iparegyesület ismét a kiállítási ügyek élére állt, s kezdettől foglalkozott egy nagyobb, Pesten rendezendő országos és általános kiállítás ötletével, amellyel az Országos Magyar Képzőművészeti Társulatot és az Országos Gazdasági Egyesületet is megkereste. E három egyesület tagjaiból közös bizottság alakult, amely hozzájárult a tervek elkészítéséhez. 1869 nyarán előzetes felhívást intéztek az érdekeltekhez.

1. Az ideiglenes előkészítő bizottság felhívása a Pesten tervezett országos kiállítás ügyében

célul tűzték ki egy legalább 50 ezer forintos garancia alap biztosítását, amelynek aláírási íveire ekkor már nagyobb felajánlások kerültek az egyesület tagjai, így többek közt [popup title="gróf Zichy Jenő" format="Default click" activate="click" close text="Gróf Zichy Jenő (1837–1906) politikus, országgyűlési képviselő, Ázsia-kutató. Az iparügy elhivatott támogatója, nevéhez fűződik az 1879-ben Székesfehérváron megrendezett országos kiállítás is. 1880 és 1907 között az Iparegyesület elnöke volt. A magyarok eredetét kutatva több expedíciót vezetett Oroszországba, a Kaukázusba, Ázsiába."] Ráth Károly vagy [popup title="Posner Károly Lajos" format="Default click" activate="click" close text="Posner Károly Lajos (1822–1887) nyomdász, papírkereskedő. Pesten könyvkötészeti és litográfiai, majd térképészeti műintézetet alapított, valamint papírkereskedést működtetett. A magyarországi grafikai és papírfeldolgozó ipar úttörő alakja volt, számos kiállításon szerepelt sikerrel, s rangos kitüntetésekben részesült. Az Iparegyesület igazgatósági tagja, kiállítási szakosztályának pedig elnöke volt."] részéről.

2. Aláírási ív a Budapesten tartandó iparkiállítás garancia összegére

ORSZÁGOS MAGYAR
IPAREGYESÜLET.

Országos magyar iparegyesület.
Aláírási ív
a Budapesten rendezendő iparkiállítás
garancia-összegére.

1.	Gróf Zichy Jenő	10.000
2.	Posner Károly Lajos lovag	2.000
3.	Havas Sándor	1.500
4.	Ráth Károly	1.000
5.	Lederer Sándor	2.000
6.	Falk Zsigmond lovag	2.000
7.	Eötvös Károly Kálmán	1.000
8.	Huber Antal	1.000
9.	Brundbaum Miksa	1.000
10.	Unger Ignác	1.000
11.	Kammer Lajos	1.000
12.	Sturm és Berling (Berling Antal)	1.000
13.	Quion Ignác	1.000
14.	Geisler János	1.000
15.	Prinszker Sándor	1.000
16.	Schmitt Adolf és társa (Engelbach)	1.500

pl. No. 268.

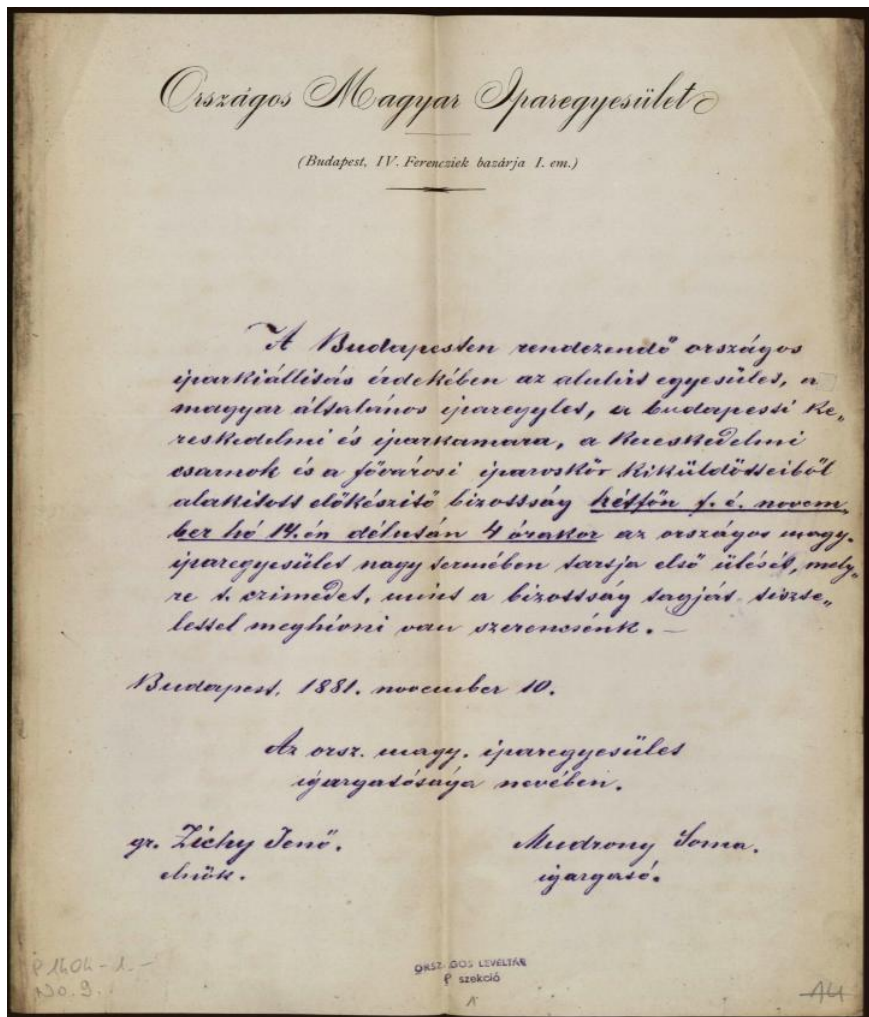
Dátum nélkül

Jelzet: MNL OL P 1404-2-No.268. – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Családok, személyek, testületek és egyesületek iratai, Egyesületek, Országos Magyar Iparegyesület, Az 1885. évi Országos Kiállítási Bizottság – Eredeti, kézzel írt.

A kiállítandó tárgyakra nézve elfogadták azt az elvet, hogy a bejelentkezés nem feltétlen jár együtt a befogadással, ugyanis azt egy előzetes bírálatnak kell megelőznie a kiállítás színvonalának biztosítása érdekében. A kiállítás helyének, időtartamának, költségvetésének, végleges programjának meghatározását s a garancia alapa szükséges jegyzések összegyűjtését egy ideiglenes előkészítő bizottság feladatául szabták. E bizottságot az Iparegyesületen kívül az Általános Magyar Iparegyesület, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, a Magyar Kereskedelmi Csarnok és a Fővárosi Iparosok Köre kiküldött tagjaiból tervezték létrehozni. E bizottság előkészítő munkájának befejeztével alakították volna meg a további feladatokra a létesítő [popup title="bizottságot" format="Default click" activate="click" close text="MNL OL P 1699. 7. k. 45–50. Jegyzőkönyv az Országos Magyar Iparegyesület igazgatóságának 1881. május 12-én és 13-án tartott CCCLXXXII. és CCCLXXXIII. üléséről."].

A fenti program értelmében az Iparegyesület megkereste az említett egyesületeket, hogy azok az ideiglenes előkészítő bizottságba tagokat küldjenek, majd ennek megtörténte után, 1881. november 14-re összehívta a bizottság első ülését.

3. Meghívó az Országos Magyar Iparegyesület nevében a kiállítási előkészítő bizottság első ülésére

1881. november 10.

Jelzet: MNL OL P 1404-1-No.9. – Eredeti, kézzel írt.

Így az Iparegyesület, valamint annak kiállítási szakosztálya mellett egy harmadik bizottság is munkához látott a kiállítás ügyében, látványosabb előrelépés mégis azután történt, hogy a kormány úgy döntött, átveszi a vezető szerepet, melynek eredményeképp további bizottságok alakultak meg. Az 1883. évi XII. törvénycikk kimondta, hogy a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1885-ben Budapesten országos általános kiállítást rendez az illetékes szaktestületek segítségével. E kiállítás sikere érdekében 1885-ig megtiltották további országos kiállítások rendezését, s egyéb kisebb kiállításokat is engedélyhez kötötték. A törvény a költségvetés útján rendelkezett a szükséges anyagi források – 1883 és 1885 között évi 25 ezer forint segély, 1883-ban 75 ezer, 1884-ben 225 ezer, 1885-ben pedig 100 ezer forint állami előleg – [popup title="biztosításáról" format="Default click" activate="click" close text="1883. évi XII. törvénycikk, <https://1000ev.hu/index.php?a=3&m=6090>]. Ez természetesen nagymértékben hozzájárult a kiállítás sikeréhez, hiszen az egyesületi kezdeményezés útján nem tudtak volna ekkora forrást előteremteni, s valószínűleg ennyi kiállítót, látogatót megszólítani sem.

A törvény értelmében Széchenyi Pál miniszter 1883 márciusában életre hívta a kiállítás központi ügyeinek intézésére a 62 tagú Országos Kiállítási Bizottságot, amelynek elnöke [popup title="dr. Matlekovits Sándor" format="Default click" activate="click" close text="Matlekovits Sándor (1842–1925) ügyvéd, egyetemi tanár, közgazdász, államtitkár, politikus. Egyetemi tanárként nemzetgazdaságtant és pénzügytant oktatott, s e témákkal foglalkozott újságíróként is. 1867-től a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériumnál töltött be állást, később annak államtitkáráként került az 1885-ös Országos Kiállítási Bizottság élére. Számos ipartörvény megalkotásában fontos szerepe volt. 1907-től az Iparegyesület elnöki tisztségét is betöltötte."]államtitkár, másodelnöke gróf Zichy Jenő, az Országos Iparegyesület elnöke, igazgatója pedig [popup title="dr. Schnierer Gyula" format="Default click" activate="click" close text="Schnierer Gyula (1832–1902) jogi doktor, tanár, miniszteri tanácsos. 1867 után a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériumnál vállalt állást, emellett kereskedelemtörténetet oktatott a kereskedelmi akadémián. 1882-től miniszteri tanácsos lett, ekként került az 1885-ös kiállítást szervező bizottság igazgatói pozíciójába. A század végén számos iparügyi törvény és intézmény, így például a Magyar Királyi Szabadalmi Hivatal 1896-os megalkotásában vett részt."] miniszteri tanácsos lett. A tagok közt szerepelt Ráth Károly főpolgármester, [popup title="Keleti Károly" format="Default click" activate="click" close text="Keleti Károly (1833–1892) közgazdász, statisztikus. 1867-től a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium statisztikai osztályának vezetője volt, majd az Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal első igazgatója lett. Ugyancsak 1867-től töltötte be az Iparegyesület igazgatói, 1882 és 1885 között pedig alelnöki posztját."] statisztikus és [popup title="Thaisz Elek" format="Default click" activate="click" close text="Thaisz Elek (1820–1892) rendőrfőkapitány. Részt vett az 1848–49-es forradalomban és szabadságharcban, majd az 1850-es évektől az osztrák titkosrendőrség informátoraként tevékenykedett. 1861-től Pest, 1873 és 1885 között Budapest rendőrfőkapitánya volt."] rendőrfőkapitány. A többi tagot a minisztériumok, a főváros, az Országos Magyar Iparegyesület, az Országos Gazdasági Egyesület, az Országos Erdészeti Egylet, az Országos Közegészségügyi Tanács, az Országos Képzőművészeti Társulat, az Országos Földtani Társulat, a Mérnök- és Építész Egylet, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa s a Szesztermelők Országos Egyesülete delegálta. Az első ülésre április 5-én [popup title="került sor" format="Default click" activate="click" close text="KELETI: 1886. I. 2–5."].

A leg sürgetőbb feladat ekkor a kiállítók toborzásának megkezdése volt. 1883 nyarára elkészült a kiállítás szabályzata és a csoportok rendszere.

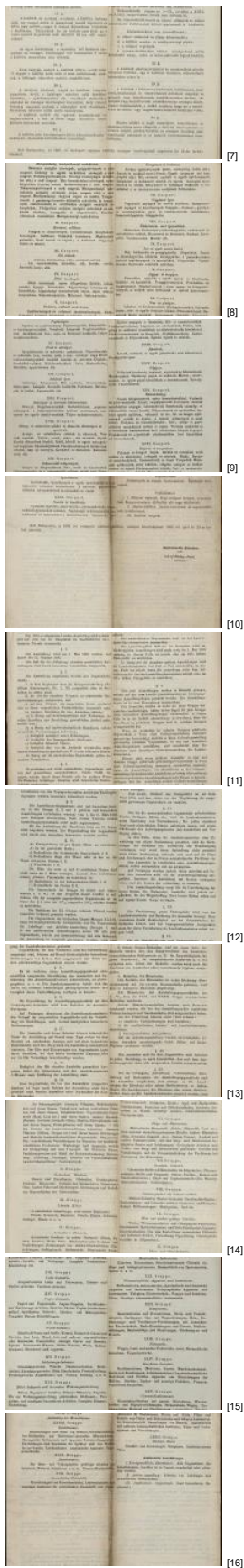
4. Az 1885. évben Budapesten tartandó országos kiállítás általános szabályzata és csoportbeosztási szabályzata

[5]

[6]

[Tovább a galéria oldalára](#) ^[17]

1883. augusztus 16., 1883. április 23.
Jelzet: MNL OL P 1404-2-No.258. – Eredeti, gépelt.

A kiállítás helyszínéül a Városligetet jelölték ki, amely 1869-ben is felmerült helyszíneként, akkor sem előzmény nélkül, hiszen 1865-ben már rendeztek itt egy gazdasági és [popup title="gépkiállítást" format="Default click" activate="click" close text="Kiállítási kalauz. Szerk. BALOGH VILMOS, TOLDY FERENC, GELLÉRI MÓR. Bp., 1885 (a továbbiakban: BALOGH-TOLDY-GELLÉRI: 1885), 19.]. A dátumot 1885. május 1. és október 15. közé tűzték ki, ez utóbbi módosult kissé.

A kiállítandó tárgyakat 32 főcsoportba sorolták, ezen felül három pótkiállítási osztályt is szerveztek a műipari régiségek, a külföldi gépek, valamint az iparos tanoncok és segédek munkái számára. A szabályzat tisztázta, hogy a kiállítás az országos fejlődést hivatott bemutatni, ennélfogva hazai termékeket várnak, külföldi kiállítók szereplése pedig csak abban az esetben lehetséges és kívánatos, ha azzal a hazai közönség nyer, így például ha új találmányokat, iparcikkek előállítására alkalmas eszközöket mutatnak be. Ugyanakkor a kiállítás nyitva állt a külföldön működő magyar művészek alkotásai előtt is. E szabályzat tartalmazta a kiállítók számára szükséges tudni- és tennivalókat: ismertette az igényelhető terület kategóriáit, azok árait, az 1883. december 31-i bejelentési határidőt, valamint annak túllépte esetén a megemelt térdíjakat, a kötelező biztosítás tényét, a bejelentkezés bejelentő íveken keresztül történő pontos menetét.

A felhívás motivációként ismertette az elnyerhető elismerések neveit, ám a versenyből kizárta az állami és a külföldi kiállítókat, valamint a műipari régiségeket. Továbbá felhívta a figyelmet a termékek eladásának, megrendelések szerzésének lehetőségére, amelyhez a kiállítás árusító irodájának közreműködését is

felajánlották, természetesen némi díj fejében.

A kiállítók toborzása, tájékoztatása, a bejelentések fogadása már nem az Országos Kiállítási Bizottság, hanem 14 kerületi bizottság hatáskörébe tartozott. Ezek további helyi bizottságokat szervezettek, hogy még hatékonyabbá tegyék a munkát. A kerületi, helyi bizottságok hatásköre azonban csak az ipari főcsoportokra terjedt ki. Egyes főcsoportok – az erdészet, az egészségügy, a képzőművészet, a bányászat, a földtan, az építészet s a közoktatásügy – számára külön szakbizottságok szerveződtek, amelyek közvetlenül az Országos Kiállítási Bizottság hatáskörébe [popup title="tartoztak" format="Default click" activate="click" close text="KELETI: 1886, I. 5–7."].

A kiállítók és a bizottsági tagok feladatát megkönnyítendő az Országos Kiállítási Bizottság egy útmutató könyvecskét is [popup title="kiadott" format="Default click" activate="click" close text="Kiállítási útmutató az 1885. évi Budapesti Országos Általános Kiállítás bizottsági tagjainak, a kiállítóknak s a kiállítás iránt érdeklődőknek. Szerk. BALOGH VILMOS, TOLDY FERENC. Bp., 1883."]. Ennek segítségével a kiállító egy betűrendes mutatóból kikérhette a kiállítandó termékét, így megtudta, hogy az mely csoportba tartozik, milyen típusú bejelentő ívet szükséges kitöltenie, s azt lakóhelyének vagy a kiállítandó tárgyának megfelelően mely kerületi bizottsághoz vagy szakcsoporthoz kell eljuttatnia.

Az Országos Kiállítási Bizottság rendszeresen küldött körleveleket a kerületi bizottságokhoz, hogy felszólítsa őket például az említett segédkönyvecske terjesztésére, a bejelentési határidő közeledtére, esetleg annak meghosszabbítására, a kiállítók [popup title="toborzására" format="Default click" activate="click" close text="Lásd MNL OL P 1404 2. t."].

5. Az 1885. évi Budapesti Általános Kiállítás Országos Bizottságának levele a kerületi kiállítási bizottsághoz Budapesten

[18]

[19]

[20]

[21]

[Tovább a galéria oldalára](#) [22]

1883. október 3.

Jelzet: MNL OL P 1404–2–No.19. – Eredeti, kézzel írt.

Arra is volt példa, hogy a kerületi bizottságok továbbították a kiállítók kérdéseit valamilyen előre nem tisztázott kérdésben, s az Országos Kiállítási Bizottság a döntéseit körlevelek formájában tudatta a kerületi bizottságok mindegyikével. Ilyen körlevelekből derült ki többek között, hogy a különféle anyagból készült sziták anyaguk szerint mely csoportokba jelentendők be, vagy az, hogy a kiállításra szánt borospalackokba bor helyett elegendő csupán színezett vizet tölteni, ám a bírálat számára két palack valódi bor [popup title="küldendő" format="Default click" activate="click" close text="Uo."].

A bejelentkezés folyamata, a vele járó levelezés, az előbírálás és a felmerülő költségek – térdij, biztosítás, szállítás, elhelyezés, díszítés, tisztítás – egészen riasztóak lehettek a tapasztalatlanabb, kiállítási rutinnal esetleg még nem rendelkező, kisebb forrásokkal bíró, vagy vidéki jelentkezők számára. Ráadásul a bejelentkezési határidő is igen sürgető volt: a kiállítónak 1883 végéig nyilatkoznia kellett arról, hogy hozzávetőleg másfél év múlva is vállalni tudja az anyagi és időbeni ráfordítást, s a készítményéért várható hasznot nagyjából fél évig nélkülözi. Ugyanakkor természetesen nagy nyeresége is lehetett a szereplésnek, amelynek bizonyítéka, hogy sokan már hosszú évek óta rendszeresen szerepeltek hazai és külföldi kiállításokon, s a korszakból gyakran találkozunk kiállítási sikerek sorát feltüntető levelezőlapokkal, hirdetésekkel.

Bonyolította a helyzetet, ha valaki olyan jellegű terméket állított ki, amelynek elhelyezéséhez szekrényre, állványra, vagy – mint a magvak, élelmiszerek esetében – egyéb tároló alkalmatosságra volt szükség. A szervezők ragaszkodtak ugyanis a kiállítás egységes összképének megőrzéséhez. Ennek érdekében előírták, milyen szekrények, edények vehetők igénybe, azok hol vásárolhatóak meg, illetve az Országos Kiállítási Bizottság is felajánlotta a beszerzésben történő közreműködést.

6. Az 1885. évi Budapesti Országos Általános Kiállításán az élelmiszerek, mint iparcikkek kiállítására szükséges üvegedények beszerzése

[23]

[24]

[25]

A kiállító által önállóan készítenő szekrények használatát engedélyhez köztötték, ezért terveiket előzetesen bekérték. Egy véletlenszerűen kiválasztott bejelentés segítségével a következőkben áttekintünk egy kiállítóra vonatkozó dokumentációt, valamint az ügymenetet. A XX., azaz a zenészi csoportba jelentkező kiállító, [popup title="Györke Sándor" format="Default click" activate="click" close text="Györke Sándor komáromi zongora- és orgonahangoló. A kiállítás katalógusa szerint egy cimbalmot állított ki hangfogóval. A katalógusban 3132. számon szerepel, egyike a zenészi csoport 39 kiállítójának. További információkat nem kapunk róla, vélhetően egy kisebb üzemet működtetett. Az 1885. évi Budapesti Országos Általános Kiállítás katalógusa. Szerk. MUDRONY SOMA. Bp., 1885, II. 269–271.] zongora- és orgonahangoló a még el nem készült cimbalmat jelentette be. A bejelentő íven szerepelnek a kiállító adatai, a kiállítandó tárgy megnevezése, mérete, az igényelt terület típusa. Ez alapján előzetes elbírálásra került a jelentkezés, s kiszámításra a térdlő. A biztosítás céljára külön adatlap szolgált. A tartozásait rendező kiállító igazolványt kapott, amellyel a kiállítás zárása után a tárgyat elszállíthatta.

7. Györke Sándor kiállító bejelentkezési ívei és iratai

[37]

[38]

[39]

[40]

[41]

[42]

[43]

[44]

[45]

[46]

[Tovább a galéria oldalára](#) ⁽⁴⁷⁾

1883-1885.

Jelet: MNL OL K 678–1884–468/3 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Polgári kori kormányhatósági levéltárak, Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumi levéltár, 1885. évi budapesti általános kiállítás országos bizottsága, Központi Iroda – Eredeti, gépelt és kézzel írt.

A jelentkezés ténye – függetlenül attól, hogy mely csoportba történt a jelentkezés – bekerült a bejelentési törzskönyvbe, valamint a csoportonként vezetett törzskönyvbe is. A levéltári anyag azonban sajnos hiányos, így a bejelentési törzskönyveknek csak az első kötete, a csoportonként vezetett törzskönyvek közül pedig csupán néhány [popup title="maradt fenn" format="Default click" activate="click" close text="MNL OL K 678 4–9. k."].

A hangszerkészítő bejelentkezéséből kiderül, hogy az első bejelentési határidőt betartva már 1883 decemberében megtette a szükséges lépéseket. Bejelentő íve szerint felszerelt műhellyel nem rendelkezett, de képességeit hangsúlyozva garantálta, hogy jó minőségű zongorák készítésére alkalmas. A kiállításon való szerepléstől minden bizonnyal eladást, esetleg további megrendeléseket remélt. A kiállításról készült jelentésben Györke cimbalma azonban épp csak említésre került, a korai bejelentés és igyekezet ellenére nagyobb visszhangot [popup title="nem kapott" format="Default click" activate="click" close text="KELETI: 1886, IV. (Művészeti ipar, közművelődés, közlekedés) 23."].

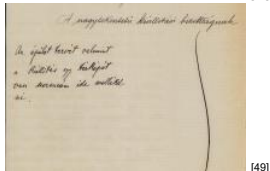
Akadtak olyanok is, akik jóval később határozták el magukat a részvételre, talán éppen a kiállítás népszerűségét tapasztalva. Így történt [popup title="gróf Esterházy Kálmán" format="Default click" activate="click" close text="Gróf Esterházy Kálmán (1830–1916) országgyűlési képviselő. Részt vett az 1849–49-es forradalomban és szabadságharcban, ekkor szerzett sebesülése miatt egyik karját elvesztette. 1867 után a Deák-párthoz, majd a Szabadelvű Párthoz csatlakozva országgyűlési

képviselőként működött. 1871-től Kolozs megye főispánja lett, s egy ideig a kolozsvári színház intendánsi posztját is betöltötte." esetében is, aki már a kiállítási terület és épületeinek elkészülte után, 1885 elején jelentkezett saját – bort és hideg ételt árusító – pavilon ötletével, amelynek megvalósulásához komoly reményeket fűzött, hiszen még a pavilon terveit is mellékelte leveléhez.

8. Gróf Esterházy Kálmán levele az Országos Kiállítási Bizottság elnökségéhez, amelyben helyet kér a kiállítási területen egy frissítő csarnok számára, valamint megküldi a pavilon terveit

[48]

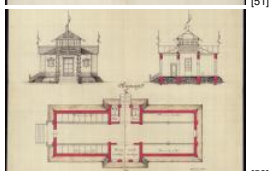
[49]

[50]

[51]

[52]

[Tovább a galéria oldalára](#) [53]

1885. február 26.

Jelzet: MNL OL K 678–1885–11684 – Eredeti, kézzel írt.

A kiállítás építkezései és a terület parkosítása ekkorra már csaknem elkészült, s nem is meglepő, hogy Esterházy a pavilonra vonatkozóan elutasító választ kapott, azonban a kerítés mellett pince építését ajánlották [popup title="számára" format="Default click" activate="click" close text="MNL OL K 678 1. cs. 1885. év, 321."].

Az eredeti elképzelésekhez képest időközben kétszeresére nőtt a bejelentések száma, így feltétlenül szükségessé vált a kiállítás kereteinek bővítése. A Ligetben kijelölt 172 ezer négyzetméteres területet 300 ezer négyzetméterre növelték, s ennek beépített területe megközelítette a [popup title="70 ezer négyzetméter" format="Default click" activate="click" close text="BALOGH–TOLDY–GELLÉRI: 1885, 75–76."]. Ez a Városligetnek végül a délkeleti, azaz a Hermina út, István út és Stefánia út által közrefogott részét [popup title="foglalta el" format="Default click" activate="click" close text="Ezek a jelenlegi Hermina útnak, Ajtósi Dürer sornak és Olof Palme sétánynak felelnek meg."]. A kiállítási érdekeken túl, a Városliget számára is jelentős fejlesztést hozott a területrendezés, amely földmunkálatokkal, feltöltéssel, egyengetéssel, ugyanakkor az építkezések érdekében fakivágásokkal is járt. Csatornázásra, vízvezeték építésére, elektromos és gázvilágítás bevezetésére és újabb parkosításra is [popup title="sor került" format="Default click" activate="click" close text="KELETI: 1886, I. 31, 53–56."].

A területen végül [popup title="108 épületet emeltek" format="Default click" activate="click" close text="Az épületek felsorolását lásd BALOGH–TOLDY–GELLÉRI: 1885."]. A kiállítási főcsoportok számára az Országos Bizottság építtette meg a szükséges csarnokokat, a kisebb pavilonokat pedig magánszemélyek emelték termékeik bemutatására, árusítására.

9. A kiállítási épületek jegyzéke biztosítási értékük feltüntetésével

1	Árnyékosított épület	20.000
2	Víznyelvény épület	1.000
3	Víznyelvény épület	1.000
4	Víznyelvény épület	1.000
5	Víznyelvény épület	1.000
6	Víznyelvény épület	1.000
7	Víznyelvény épület	1.000
8	Víznyelvény épület	1.000
9	Víznyelvény épület	1.000
10	Víznyelvény épület	1.000
11	Víznyelvény épület	1.000
12	Víznyelvény épület	1.000
13	Víznyelvény épület	1.000
14	Víznyelvény épület	1.000
15	Víznyelvény épület	1.000
16	Víznyelvény épület	1.000
17	Víznyelvény épület	1.000
18	Víznyelvény épület	1.000
19	Víznyelvény épület	1.000
20	Víznyelvény épület	1.000
21	Víznyelvény épület	1.000
22	Víznyelvény épület	1.000
23	Víznyelvény épület	1.000
24	Víznyelvény épület	1.000
25	Víznyelvény épület	1.000
26	Víznyelvény épület	1.000
27	Víznyelvény épület	1.000
28	Víznyelvény épület	1.000
29	Víznyelvény épület	1.000
30	Víznyelvény épület	1.000
31	Víznyelvény épület	1.000
32	Víznyelvény épület	1.000
33	Víznyelvény épület	1.000
34	Víznyelvény épület	1.000
35	Víznyelvény épület	1.000
36	Víznyelvény épület	1.000
37	Víznyelvény épület	1.000
38	Víznyelvény épület	1.000
39	Víznyelvény épület	1.000
40	Víznyelvény épület	1.000
41	Víznyelvény épület	1.000
42	Víznyelvény épület	1.000
43	Víznyelvény épület	1.000
44	Víznyelvény épület	1.000
45	Víznyelvény épület	1.000
46	Víznyelvény épület	1.000
47	Víznyelvény épület	1.000
48	Víznyelvény épület	1.000
49	Víznyelvény épület	1.000
50	Víznyelvény épület	1.000
51	Víznyelvény épület	1.000
52	Víznyelvény épület	1.000
53	Víznyelvény épület	1.000
54	Víznyelvény épület	1.000
55	Víznyelvény épület	1.000
56	Víznyelvény épület	1.000
57	Víznyelvény épület	1.000
58	Víznyelvény épület	1.000
59	Víznyelvény épület	1.000
60	Víznyelvény épület	1.000
61	Víznyelvény épület	1.000
62	Víznyelvény épület	1.000
63	Víznyelvény épület	1.000
64	Víznyelvény épület	1.000
65	Víznyelvény épület	1.000
66	Víznyelvény épület	1.000
67	Víznyelvény épület	1.000
68	Víznyelvény épület	1.000
69	Víznyelvény épület	1.000
70	Víznyelvény épület	1.000
71	Víznyelvény épület	1.000
72	Víznyelvény épület	1.000
73	Víznyelvény épület	1.000
74	Víznyelvény épület	1.000
75	Víznyelvény épület	1.000
76	Víznyelvény épület	1.000
77	Víznyelvény épület	1.000
78	Víznyelvény épület	1.000
79	Víznyelvény épület	1.000
80	Víznyelvény épület	1.000
81	Víznyelvény épület	1.000
82	Víznyelvény épület	1.000
83	Víznyelvény épület	1.000
84	Víznyelvény épület	1.000
85	Víznyelvény épület	1.000
86	Víznyelvény épület	1.000
87	Víznyelvény épület	1.000
88	Víznyelvény épület	1.000
89	Víznyelvény épület	1.000
90	Víznyelvény épület	1.000
91	Víznyelvény épület	1.000
92	Víznyelvény épület	1.000
93	Víznyelvény épület	1.000
94	Víznyelvény épület	1.000
95	Víznyelvény épület	1.000
96	Víznyelvény épület	1.000
97	Víznyelvény épület	1.000
98	Víznyelvény épület	1.000
99	Víznyelvény épület	1.000
100	Víznyelvény épület	1.000

[54]

1	Víznyelvény épület	1.000
2	Víznyelvény épület	1.000
3	Víznyelvény épület	1.000
4	Víznyelvény épület	1.000
5	Víznyelvény épület	1.000
6	Víznyelvény épület	1.000
7	Víznyelvény épület	1.000
8	Víznyelvény épület	1.000
9	Víznyelvény épület	1.000
10	Víznyelvény épület	1.000
11	Víznyelvény épület	1.000
12	Víznyelvény épület	1.000
13	Víznyelvény épület	1.000
14	Víznyelvény épület	1.000
15	Víznyelvény épület	1.000
16	Víznyelvény épület	1.000
17	Víznyelvény épület	1.000
18	Víznyelvény épület	1.000
19	Víznyelvény épület	1.000
20	Víznyelvény épület	1.000
21	Víznyelvény épület	1.000
22	Víznyelvény épület	1.000
23	Víznyelvény épület	1.000
24	Víznyelvény épület	1.000
25	Víznyelvény épület	1.000
26	Víznyelvény épület	1.000
27	Víznyelvény épület	1.000
28	Víznyelvény épület	1.000
29	Víznyelvény épület	1.000
30	Víznyelvény épület	1.000
31	Víznyelvény épület	1.000
32	Víznyelvény épület	1.000
33	Víznyelvény épület	1.000
34	Víznyelvény épület	1.000
35	Víznyelvény épület	1.000
36	Víznyelvény épület	1.000
37	Víznyelvény épület	1.000
38	Víznyelvény épület	1.000
39	Víznyelvény épület	1.000
40	Víznyelvény épület	1.000
41	Víznyelvény épület	1.000
42	Víznyelvény épület	1.000
43	Víznyelvény épület	1.000
44	Víznyelvény épület	1.000
45	Víznyelvény épület	1.000
46	Víznyelvény épület	1.000
47	Víznyelvény épület	1.000
48	Víznyelvény épület	1.000
49	Víznyelvény épület	1.000
50	Víznyelvény épület	1.000
51	Víznyelvény épület	1.000
52	Víznyelvény épület	1.000
53	Víznyelvény épület	1.000
54	Víznyelvény épület	1.000
55	Víznyelvény épület	1.000
56	Víznyelvény épület	1.000
57	Víznyelvény épület	1.000
58	Víznyelvény épület	1.000
59	Víznyelvény épület	1.000
60	Víznyelvény épület	1.000
61	Víznyelvény épület	1.000
62	Víznyelvény épület	1.000
63	Víznyelvény épület	1.000
64	Víznyelvény épület	1.000
65	Víznyelvény épület	1.000
66	Víznyelvény épület	1.000
67	Víznyelvény épület	1.000
68	Víznyelvény épület	1.000
69	Víznyelvény épület	1.000
70	Víznyelvény épület	1.000
71	Víznyelvény épület	1.000
72	Víznyelvény épület	1.000
73	Víznyelvény épület	1.000
74	Víznyelvény épület	1.000
75	Víznyelvény épület	1.000
76	Víznyelvény épület	1.000
77	Víznyelvény épület	1.000
78	Víznyelvény épület	1.000
79	Víznyelvény épület	1.000
80	Víznyelvény épület	1.000
81	Víznyelvény épület	1.000
82	Víznyelvény épület	1.000
83	Víznyelvény épület	1.000
84	Víznyelvény épület	1.000
85	Víznyelvény épület	1.000
86	Víznyelvény épület	1.000
87	Víznyelvény épület	1.000
88	Víznyelvény épület	1.000
89	Víznyelvény épület	1.000
90	Víznyelvény épület	1.000
91	Víznyelvény épület	1.000
92	Víznyelvény épület	1.000
93	Víznyelvény épület	1.000
94	Víznyelvény épület	1.000
95	Víznyelvény épület	1.000
96	Víznyelvény épület	1.000
97	Víznyelvény épület	1.000
98	Víznyelvény épület	1.000
99	Víznyelvény épület	1.000
100	Víznyelvény épület	1.000

[55]

1	Víznyelvény épület	1.000
2	Víznyelvény épület	1.000
3	Víznyelvény épület	1.000
4	Víznyelvény épület	1.000
5	Víznyelvény épület	1.000
6	Víznyelvény épület	1.000
7	Víznyelvény épület	1.000
8	Víznyelvény épület	1.000
9	Víznyelvény épület	1.000
10	Víznyelvény épület	1.000
11	Víznyelvény épület	1.000
12	Víznyelvény épület	1.000
13	Víznyelvény épület	1.000
14	Víznyelvény épület	1.000
15	Víznyelvény épület	1.000
16	Víznyelvény épület	1.000
17	Víznyelvény épület	1.000
18	Víznyelvény épület	1.000
19	Víznyelvény épület	1.000
20	Víznyelvény épület	1.000
21	Víznyelvény épület	1.000
22	Víznyelvény épület	1.000
23	Víznyelvény épület	1.000
24	Víznyelvény épület	1.000
25	Víznyelvény épület	1.000
26	Víznyelvény épület	1.000
27	Víznyelvény épület	1.000
28	Víznyelvény épület	1.000
29	Víznyelvény épület	1.000
30	Víznyelvény épület	1.000
31	Víznyelvény épület	1.000
32	Víznyelvény épület	1.000
33	Víznyelvény épület	1.000
34	Víznyelvény épület	1.000
35	Víznyelvény épület	1.000
36	Víznyelvény épület	1.000
37	Víznyelvény épület	1.000
38	Víznyelvény épület	1.000
39	Víznyelvény épület	1.000
40	Víznyelvény épület	1.000
41	Víznyelvény épület	1.000
42	Víznyelvény épület	1.000
43	Víznyelvény épület	1.000
44	Víznyelvény épület	1.000
45	Víznyelvény épület	1.000
46	Víznyelvény épület	1.000
47	Víznyelvény épület	1.000
48	Víznyelvény épület	1.000
49	Víznyelvény épület	1.000
50	Víznyelvény épület	1.000
51	Víznyelvény épület	1.000
52	Víznyelvény épület	1.000
53	Víznyelvény épület	1.000
54	Víznyelvény épület	1.000
55	Víznyelvény épület	1.000
56	Víznyelvény épület	1.000
57	Víznyelvény épület	1.000
58	Víznyelvény épület	1.000
59	Víznyelvény épület	1.000
60	Víznyelvény épület	1.000
61	Víznyelvény épület	1.000
62	Víznyelvény épület	1.000
63	Víznyelvény épület	1.000
64	Víznyelvény épület	1.000
65	Víznyelvény épület	1.000
66	Víznyelvény épület	1.000
67	Víznyelvény épület	1.000
68	Víznyelvény épület	1.000
69	Víznyelvény épület	1.000
70	Víznyelvény épület	1.000
71	Víznyelvény épület	1.000
72	Víznyelvény épület	1.000
73	Víznyelvény épület	1.000
74	Víznyelvény épület	1.000
75	Víznyelvény épület	1.000
76	Víznyelvény épület	1.000
77	Víznyelvény épület	1.000
78	Víznyelvény épület	1.000
79	Víznyelvény épület	1.000
80	Víznyelvény épület	1.000
81	Víznyelvény épület	1.000
82	Víznyelvény épület	1.000
83	Víznyelvény épület	1.000
84	Víznyelvény épület	1.000
85	Víznyelvény épület	1.000
86	Víznyelvény épület	1.000
87	Víznyelvény épület	1.000
88	Víznyelvény épület	1.000
89	Víznyelvény épület	1.000
90	Víznyelvény épület	1.000
91	Víznyelvény épület	1.000
92	Víznyelvény épület	1.000
93	Víznyelvény épület	1.000
94	Víznyelvény épület	1.000
95	Víznyelvény épület	1.000
96	Víznyelvény épület	1.000
97	Víznyelvény épület	1.000
98	Víznyelvény épület	1.000
99	Víznyelvény épület	1.000
100	Víznyelvény épület	1.000

[56]

[57]

[58]

[Tovább a galéria oldalára](#) [59]

1885.

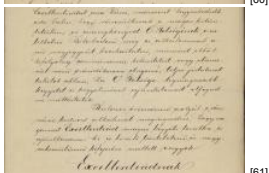
Jelzet: MNL OL K 678–1885–3853 – *Eredeti, kézzel írt.*

Az épületek nagyobb része ideiglenes anyagból készült, s a kiállítás bezárását követően lebontották őket. Ez alól kivételt képezett a kiállítás főbejáratától – a Városligeti fasor tengelyének folytatásaként – induló korzó vonalán elhelyezett Iparcsarnok, a színes Zsolnay-féle majolikadíszsel ellátott – ma Palme-házként ismert – Múcsarnok, valamint az úgynevezett Király-pavilon, amelyet a fővárosi iparosok terveztek, építettek és rendeztek be az uralkodóház [popup title="tagjai számára" format="Default click" activate="click" close text="BALOGH–TOLDY–GELLÉRI: 1885, 160."]. Utóbbi kapcsán kiváló példa Posner Károly Lajos könyvkötő és papírkereskedő felajánlása, aki egy hazai iparosok, művészek közös alkotásaként készülő, a Király-pavilonba szánt emlékalbummal, úgynevezett „Aranykönyvvel” kívánta megajándékozni az uralkodót.

10. Posner Károly Lajos levele Trefort Ágoston miniszterhez az uralkodónak szánt emlékalbum ügyében

[60]

[61]

[62]

[Tovább a galéria oldalára](#) [63]

1885. január 26.

Jelzet: MNL OL K 678–1885–11101 – *Eredeti, kézzel írt.*

A három épület közül ma már csak az egykori Múcsarnokot találjuk meg a Ligetben.

A kiállítás idején a pavilonokról készült metszetek gyakorta szerepeltek a sajtóban, a fényképekről pedig [popup title="Kozmata Ferenc" format="Default click" activate="click" close text="Kozmata Ferenc (1846–1902) fényképész. Az 1860-as évek első felében Aradon tevékenykedett. 1866-ban Pestre költözött és itt nyitott műtermet. 1874-ben elnyerte az udvari fényképész címet. A portréfotózáson túl az 1880-as évekre a városfényképezés fontos képviselője lett."] és [popup title="Klősz György" format="Default click" activate="click" close text="Klősz György (1844–1913) fényképész. Gyógyszerészeti, vegyészeti tanulmányokat követően választotta a fényképész pályát. A kiegyezés idején érkezett Magyarországra és nyitott műtermet. A műtermi portréfotókon kívül városképeket kezdett készíteni, s a városfotózás egyik úttörője lett. 1879-ben vállalkozását a sokszorosítást lehetővé tevő könyomdával bővítette."] gondoskodtak. A Liget déli csücskében szinte egy kisebb város nőtt ki a földből, amely a látogatók minden igényét igyekezett kiszolgálni.

11. Az 1885. évi városligeti kiállítás helyszínrajza

[64]

[Tovább a galéria oldalára](#) [65]

1884.

Jelzet: Országos Széchényi Könyvtár, Térképtár, TM 553 – *Eredeti, kézzel rajzolt.*

12. Az 1885. évi városligeti országos kiállítás és közvetlen környékének helyszínrajza

[66]

A lapok, a fővárosi és kiállítási kalauzok a fővárosba utazástól kezdve a kiállításon történő sétaútvonalak megválasztásáig mindenben tanácsot adtak, útmutatást [popup title="nyújtottak"] format="Default click" activate="click" close text="Lásd GELLÉRI: 1885a; BALOGH-TOLDY-GELLÉRI: 1885; Allgemeiner Landes-Ausstellung, Budapest 1885. Posner's Illustrierter Führer durch die Ausstellung und Budapest. Carl Louis Posner, Bp., 1885.]. A kiállítási területen belül az eligazodásban az úgynevezett tudakozó intézet nyújtott segítséget, a biztonságról a tűzoltóság, az őrség és a mintakórházban elhelyezett orvosi szolgálat gondoskodott. A nagyobb csarnokok közt vendéglők, bort, sört, pezsgőt vagy egyéb italokat kínáló pavilonok várták a vendégeket. Olvasó- és levelezőterem, posta- és táviróhivatal is rendelkezésre állt. A nyitva tartás fél éve alatt a változatosságot az időszakos állapot-, termény-, virágkiállítások, koncertek, kongresszusok, felolvasások és ünnepélyek garantálták. A sétányok és a korzó mentén padok, székek szolgálták a kényelmet. Ki-ki megtalálhatta a maga gyönyörűségét a kiállításban: az egybegyűjtött hazai eredmények sokaságában, a park és az épületek pompájában, a társadalom különféle rétegeinek kavalkádjában, s egybevéve az esemény monumentalitásában. Voltak, akik nem az első kiállítást látták ekkor, mások azonban talán ekkor jártak először és utoljára a fővárosban, s azt érezhették, valami hatalmas és megismételhetetlen dolog részesei lehettek.

A kiállításnapjainkra kevés ismert és kézzelfogható nyoma maradt. Eredményeiről az említett korabeli kalauzok, a Keleti Károly által szerkesztett négykötetes kiállítási jelentés, a [popup title="Mudrony Soma" format="Default click" activate="click" close text="Mudrony Soma (1841-1897) közgazdasági író, újságíró, politikus. Jogtudományi oklevelet szerzett. Több újság közgazdasági rovatának szerzőjeként dolgozott. 1867-től az Ipáregyesület titkára, 1874 és 1896 között pedig igazgatója volt. Ő szerkesztette az Ipáregyesület lapjait. Nevéhez fűződik az 1885-ös kiállítás katalógusának összeállítása.] által összeállított katalógus, a kiállítás hivatalos lapjai, metszetek, fotók, helyszínrajzok tájékoztatókat [popup title="bennünket" format="Default click" activate="click" close text="Lásd KELETI: 1886; Az 1885. évi Budapesti Országos Általános Kiállítás katalógusa. Szerk. MUDRONY SOMA. Bp., 1885.; Kiállítási lapok. Szerk. RÁTH KÁROLY; Kiállítási értesítő. Az 1885. évi budapesti országos kiállítás közlönye. Szerk. GONDA BÉLA; Budapesti Országos Általános Kiállítás. Napi műsor.]. A megvalósításhoz vezető út részleteire, nehézségeire ugyanakkor ezekből a munkákból nem derül fény teljes egészében. A lenyűgöző és tiszteletreméltó szervezőmunka rekonstrukcióját a fennmaradt hiányos, mégis tetemes levéltári anyag teszi lehetővé, amelyből most csupán néhány példa kiragadására volt lehetőség. A kiállításon túlmenően is igen szerteágazó – többek közt gazdaság- vagy művészettörténeti – kutatásokhoz járulhatnak hozzá a források, hiszen egyes kiállítókról, üzemekről, anyagi lehetőségeikről, érdekeikről, kiállított tárgyaikról s azok megítéléséről, jutalmazásáról is képet kaphatunk.

Címkék:

[Budapest](#) ^[68]

[dualizmus](#) ^[69]

[kiállítás](#) ^[70]

[Városliget](#) ^[71]

Kiadás: 17. évfolyam (2017) 4. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/felebredt-a-haladas-igaz-barataiban-az-a-vagy-hogy-veg-re-egy-igazi-teljes-orszagos-kiallitas>

Hivatkozások

- [1] <https://www.archivnet.hu/felebredt-a-haladas-igaz-barataiban-az-a-vagy-hogy-veg-re-egy-igazi-teljes-orszagos-kiallitas>
- [2] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/hu_mnl_op_1699_0306_0029_1.jpg
- [3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/hu_mnl_op_1404_0002_0268_01.jpg
- [4] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/hu_mnl_op_1404_0001_0009_01.jpg
- [5] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025801.jpg>
- [6] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025802.jpg>
- [7] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025803.jpg>
- [8] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025804.jpg>
- [9] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025805.jpg>
- [10] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025806.jpg>
- [11] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025807.jpg>
- [12] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025808.jpg>
- [13] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025809.jpg>
- [14] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025810.jpg>
- [15] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025811.jpg>
- [16] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi/humnlolp14040002025812.jpg>
- [17] <https://www.archivnet.hu/4-az-1885-eben-budapest-tartando-orszagos-kiallitas-altalanos-szabalyzata-es-csoportbeosztasi>
- [18] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/5-az-1885-evi-budapesti-altalanos-kiallitas-orszagos-bizottsaganak-levele-a-keruleti-kiallitasi/humnlolp14040002001901.jpg>
- [19] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/5-az-1885-evi-budapesti-altalanos-kiallitas-orszagos-bizottsaganak-levele-a-keruleti-kiallitasi/humnlolp14040002001902.jpg>
- [20] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/5-az-1885-evi-budapesti-altalanos-kiallitas-orszagos-bizottsaganak-levele-a-keruleti-kiallitasi/humnlolp14040002001903.jpg>
- [21] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/5-az-1885-evi-budapesti-altalanos-kiallitas-orszagos-bizottsaganak-levele-a-keruleti-kiallitasi/humnlolp14040002001904.jpg>
- [22] <https://www.archivnet.hu/5-az-1885-evi-budapesti-altalanos-kiallitas-orszagos-bizottsaganak-levele-a-keruleti-kiallitasi>
- [23] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/6-az-1885-evi-budapesti-orszagos-altalanos-kiallitason-az-elelmiszerek-mint-ipcikk-kiallitasara/humnlolp140400020160b01.jpg>
- [24] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/6-az-1885-evi-budapesti-orszagos-altalanos-kiallitason-az-elelmiszerek-mint-ipcikk-kiallitasara/humnlolp140400020160b02.jpg>
- [25] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/6-az-1885-evi-budapesti-orszagos-altalanos-kiallitason-az-elelmiszerek-mint-ipcikk-kiallitasara/humnlolp140400020160b03.jpg>
- [26] <https://www.archivnet.hu/6-az-1885-evi-budapesti-orszagos-altalanos-kiallitason-az-elelmiszerek-mint-ipcikk-kiallitasara>
- [27] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000302r.jpg>
- [28] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000303r.jpg>
- [29] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000303v.jpg>
- [30] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000304r.jpg>
- [31] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000304v.jpg>
- [32] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp0678188404680003051.jpg>
- [33] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp0678188404680003052.jpg>
- [34] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp0678188404680003053.jpg>
- [35] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp0678188404680003054.jpg>
- [36] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000306r.jpg>
- [37] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000307r.jpg>
- [38] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000307v.jpg>
- [39] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000308r.jpg>
- [40] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000309r.jpg>
- [41] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000309v.jpg>
- [42] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000310r.jpg>
- [43] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000310v.jpg>
- [44] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000311r.jpg>
- [45] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000311v.jpg>
- [46] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai/humnlolp067818840468000312r.jpg>
- [47] <https://www.archivnet.hu/7-gyorke-sandor-kiallito-bejelentkezési-íve-es-iratai>
- [48] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/8-grof-esterhazy-kalman-levele-az-orszagos-kiallitasi-bizottsag-elnoksegehez-amelyben-helyet-ker-a/humnlolp06781885116841.jpg>
- [49] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/8-grof-esterhazy-kalman-levele-az-orszagos-kiallitasi-bizottsag-elnoksegehez-amelyben-helyet-ker-a/humnlolp06781885116842.jpg>
- [50] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/8-grof-esterhazy-kalman-levele-az-orszagos-kiallitasi-bizottsag-elnoksegehez-amelyben-helyet-ker-a/humnlolp06781885116843.jpg>
- [51] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/8-grof-esterhazy-kalman-levele-az-orszagos-kiallitasi-bizottsag-elnoksegehez-amelyben-helyet-ker-a/humnlolp06781885116844.jpg>
- [52] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/8-grof-esterhazy-kalman-levele-az-orszagos-kiallitasi-bizottsag-elnoksegehez-amelyben-helyet-ker-a/humnlolp06781885116844.jpg>
- [53] <https://www.archivnet.hu/8-grof-esterhazy-kalman-levele-az-orszagos-kiallitasi-bizottsag-elnoksegehez-amelyben-helyet-ker-a>
- [54] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/9-a-kiallitasi-epuletek-jegyzeke-biztositasi-ertek-feluttesevel/humnlolp067818850385311r.jpg>
- [55] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/9-a-kiallitasi-epuletek-jegyzeke-biztositasi-ertek-feluttesevel/humnlolp067818850385311v.jpg>
- [56] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/9-a-kiallitasi-epuletek-jegyzeke-biztositasi-ertek-feluttesevel/humnlolp067818850385312r.jpg>
- [57] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/9-a-kiallitasi-epuletek-jegyzeke-biztositasi-ertek-feluttesevel/humnlolp067818850385312v.jpg>
- [58] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/9-a-kiallitasi-epuletek-jegyzeke-biztositasi-ertek-feluttesevel/humnlolp067818850385313r.jpg>
- [59] <https://www.archivnet.hu/9-a-kiallitasi-epuletek-jegyzeke-biztositasi-ertek-feluttesevel>
- [60] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/10-posner-karoly-lajos-levele-trefort-agoston-miniszterhez-az-uralkodnak-szant-emlekalbum-ugyeben/humnlolp06781885111011.jpg>
- [61] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/10-posner-karoly-lajos-levele-trefort-agoston-miniszterhez-az-uralkodnak-szant-emlekalbum-ugyeben/humnlolp06781885111012.jpg>
- [62] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/10-posner-karoly-lajos-levele-trefort-agoston-miniszterhez-az-uralkodnak-szant-emlekalbum-ugyeben/humnlolp06781885111013.jpg>
- [63] <https://www.archivnet.hu/10-posner-karoly-lajos-levele-trefort-agoston-miniszterhez-az-uralkodnak-szant-emlekalbum-ugyeben>
- [64] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/11-az-1885-evi-varosligeti-kiallitas-helyszinrajza/tm00553.jpg>
- [65] <https://www.archivnet.hu/11-az-1885-evi-varosligeti-kiallitas-helyszinrajza>
- [66] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/12-az-1885-evi-varosligeti-orszagos-kiallitas-es-kozvetlen-kornyekenek-helyszinrajza/tm00714arch.jpg>
- [67] <https://www.archivnet.hu/12-az-1885-evi-varosligeti-orszagos-kiallitas-es-kozvetlen-kornyekenek-helyszinrajza>
- [68] <https://www.archivnet.hu/cimkek/budapest>
- [69] <https://www.archivnet.hu/cimkek/dualizmus>
- [70] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kiallitas>
- [71] <https://www.archivnet.hu/cimkek/varosliget>